

The motivation of the cadets has its own peculiarities, since training is combined with work activity. According to the results of the study of cadets' educational motivation, it was found that in the structure of motivation an absolute preference is given to intrinsic motivation, namely the motives, which are based on the need for competence and cognition. The intrinsic motivation is supported by the extrinsic: to achieve the respect of parents and teachers, to be an example for classmates, to successfully pass the exams and so on. Success motives outweigh the failure avoidance motivation. Students' educational motivation is related to their core values: interesting work and confidence, cognition and development. Knowledge of the structure of cadets' motivation allows to develop a system of methods of optimization of learning.

The prospect of further research. Knowledge of the structure of cadets' motivation allows to develop a system of methods of development of intrinsic motivation for learning. These may include: ensuring that curricula are in line with the practical needs of professional activity, improving the rating and rating system, using problematic, research and discussion methods of teaching, developing the ability to achieve goals, including through training sessions.

Keywords: motivation, educational motivation, motivation of educational activity, motivation for success, structure of educational motivation of cadets.

УДК 159.937.7

М.Ф. Бабій

ВПЛИВ РОДИННИХ ВЗАЄМИН НА СТРАТЕГІЮ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКА

М.Ф. Бабій. *Вплив родинних взаємин на стратегію поведінки підлітка.* У статті підкреслюється значення родинних стосунків у формуванні стратегії поведінки малолітнього. Вони змінюються із віком дитини. Разом з тим, вона, спостерігаючи за взаєминами у сімейному колі, вчиться вибудовувати комунікаційні зв'язки та стратегію поведінки з іншими особами. Це актуально для підліткового віку, оскільки спілкування із ровесниками займає у житті підлітка центральну позицію.

Вдало вибрана стратегія поведінки пришвидшує процес налагодження контактів. Допомогає знайти спільну мову з однолітками. Значно підвищує його престиж, груповий статус та збільшує коло знайомих. Відповідно, росте самооцінка й рівень домагань. Підліток стає популярним у своєму оточенні та займає вищі щаблі у групових стосунках.

Ключові слова: підліток, відчуття дорослості, спілкування, статус, престиж, група, соціалізація.

Н.Ф. Бабій. *Влияние семейных отношений на стратегию поведения подростка.* В статье подчеркивается значение семейных отношений в формировании стратегии поведения малолетнего. Они меняются с возрастом ребенка. Вместе с тем, он, следуя за взаимоотношениями в семейном кругу, учится выстраивать коммуникационные связи и стратегию поведения с другими лицами. Это актуально для подросткового возраста, так как общение с ровесниками занимает в жизни подростка центральную позицию.

Удачно выбрана стратегія поведіння ускорює процес налаштування контактів. Помогает знайти обчий язык со сверстниками. Значительно повышает его престиж, групповой статус и увеличивает круг знакомых. Соответственно, растет самооценка и уровень притязаний. Подросток становится популярным в своей среде и занимает высшие ступени в групповых отношениях.

Ключевые слова: *подросток, чувство взрослости, общение, статус, престиж, группа, социализация.*

Постановка проблеми. Родина – основний та головний інститут соціалізації підростаючого покоління. Батьки не тільки дають життя дитині, а й є носіями певних сімейних традицій. Найближче оточення вчить нас не тільки як себе поводити у соціумі, а також контролює наші дії та наміри.

Підростаючи, дитина більш свідомо та адекватно реагує на дійсність. У неї виробляється індивідуальний стиль поведінки та сприйняття соціального середовища. Разом з тим, вона, спостерігаючи за взаєминами у сімейному колі, вчиться вибудовувати комунікаційні зв'язки та стратегію поведінки з іншими.

Вміння налагодити контакт, знайти спільну мову з однолітками значно підвищує престиж та груповий статус підлітка.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Родина – це мала соціальна група, заснована на шлюбі та взаємній спорідненості. Рідні об'єднані емоційними контактами, спільністю проживання, моральною відповідальністю, взаємодопомогою, взаємопідтримкою. Сімейні взаємини є офіційними за формою та неофіційні за змістом.

Родинні комунікації – це доволі багатогранне, складне утворення та своєрідне психічне буття. Вони базуються на різних рівнях свідомості. Науковці виокремлюють: колективні, онтогенетичні, соціально генетичні та філогенетичні основи [5, с. 42-47].

Поняття родинних відносин як стан приналежності особи до певного наявного сімейного кола охоплює суб'єктивний час, особистісну життєдіяльність, національну культуру та звичаї. Однак розробленого й завершеного гносеологічного поля не існує, тому що з розвитком наукового пізнання, з основоположним принципом об'єктивності неформальні стосунки, емоційна близькість, любов, симпатія всіляко витіснялися з цього процесу, а "подружні зв'язки" й загалом сімейні відносини, як психологічні феномени, постійно вислизали з-під чіткого визначення.

Дана проблематика вивчалася фахівцями у контексті психології сімейних відносин, яка недостатньо представлена у сучасній науці. Це пояснюється тим, що сучасні методи при вивченні сім'ї проблемно використовували наявний досвід. Він не завжди переконливий, методи дослі-

дження не завжди валідні, надійні, так як залежні від багатьох моментів [3, с. 50-54].

Соціологічні дослідження розглядали проблеми сім'ї в її структурі як мікросередовище. Відповідно до цього визначалися типи родин, рольові обов'язки її членів. Під конструктом "сім'я" наука має на увазі структуру комунікації, під час аналізу якої найбільш важливим вважається встановлення міжособистісних зв'язків комунікації та характеру їх функціонування. Це досить важливий аспект, без якого неможлива успішна реалізація сім'єю корекційно-виховних функцій.

У нашій державі негаразди у сім'ї привертають увагу спеціалістів першочергово у зв'язку із завданнями сімейного виховання, профілактикою правопорушень, психічних й нервових захворювань [3, с. 58-63].

Родинне виховання – вид непрофесійної педагогічної діяльності. Воно реалізується батьками або іншими родичами, які виконують їх роль.

Сім'я – це стійкий різновіковий гурт, членів якого єднають не лише тісні, близькі стосунки, а й традиції (предмет поваги та честі), моральні, правові обов'язки, клопоти стосовно виховання дітей, проживання разом та домашні клопоти.

Хороша родина – це такий гурт, у якому усі присутні чітко вибудовують власні взаємини, з повагою ставляться один одного, мають загальну мету та інтереси, чітко розмежовані обов'язки, відповідальність між членами родини. У такому позитивному гурті виникають благоприємні передумови для повноцінного становлення особистості [2, с. 33-38].

У сімейному колі формуються й розвиваються шлюбно-сімейні стосунки. Вони є відображенням різноманітних й багатоваріантних міжособистісних відносин та загалом усієї системи родинних цінностей.

Сімейні стосунки мають низку психологічних особливостей, серед яких:

- 1) наявність не однієї, а кількох загальносімейних цілей, які можуть змінюватися у процесі розвитку родини;
- 2) часткова відмінність в інтересах та намірах членів сім'ї;
- 3) наявність у подружньої пари пріоритетів, які значною мірою визначають характер взаємодії у родині;
- 4) включеність представників кількох поколінь та великий термін близького знайомства між її членами;
- 5) багатосторонність й значущість родинних стосунків та їхній взаємозв'язок;
- 6) особлива відвертість, уразливість членів сім'ї [3, с. 45-50].

На взаємини у сім'ї впливають зовнішні і внутрішні чинники.

До зовнішніх чинників належить сукупність матеріальних й духовних умов, наявних у даному суспільстві. Це визначає характер міжособистісних стосунків у суспільстві, трудовому колективі, сім'ї. Дія й вияв внутрішніх чинників спостерігаються на рівні міжособистісних кон-

тактів через реалізацію (або навпаки) взаємних очікувань, їх внутрішньому задоволенні процесом взаємин.

До внутрішніх чинників, які сприяють успішній діяльності сім'ї, відносять індивідуальні психологічні особливості подружжя: інтелектуальні, характерологічні й соціально-психологічні [3, с. 39-46].

Родинні утворення – це диференційований перелік родинних ролей, що мають на меті персональну реалізацію сімейних обов'язків. У кожному родинному утворенні наявні визначені норми, які вказують, хто саме і як реалізує сімейні обов'язки, цим самим утворюються екзогенні (родинні) та ендогенні (персональні) рамки сім'ї.

У шлюбному комплексі вирізняють чотири базові подружні ролі – "інтимний партнер", "однодумець", "опікун", "оборонець", під час активності яких матеріалізуються такі потреби: інтимні, господарські, емпатійні, теплі взаємини, турботи. При цьому манера родинних контактів багато у чому проявляється у взаємозаміні цих ролей.

У співставленні з рештою соціальних установ родина володіє певними особливостями, що суттєво впливає на генезу особистого Я малюка. Це стосується:

1) наявності всіх варіантів активності суб'єкта, що втілюються через активність родини. Як наслідок, родичі складають власний варіант співіснування, базисом якого є сімейні цінності;

2) бажаності появи малюка у родині з самого першого дня, коли він з доброї волі засвоює корекційні впливи;

3) нерозривності та довголіття взаємин, які спонукають до опанування молодшим поколінням моделей поведінки безпосередньо найрідніших людей, а згодом і людей за межами родинного кола;

4) емоційної манери контактів між членами родини, що впливає на появу відчуття задоволення (невдоволення) власним Я та найближчим колом родичів та знайомих [2, 65-66].

На особисте Я малюка потужно впливає манера його взаємин з родичами, що лише поверхнево спричинено їх соціальним станом. Доконаний факт, що панують кілька незалежних психологічних важелів соціалізації, за допомогою яких старше покоління здійснює вплив на підростаюче. При цьому повторення супроводжується певними реальними діями, тоді як уподібнення має на меті ототожнення малюка батьками на ґрунті сильного чуттєвого зв'язку з ними [2, 68-74].

Мета та завдання дослідження. Мета нашого дослідження полягає у розкритті суті та особливостей впливу родинних взаємин на стратегію поведінки підлітка.

Для її досягнення необхідно:

- провести детальний теоретичний аналіз представленої проблеми;

- визначити напрями її емпіричного вивчення.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Для проведення дослідження була обрана вибірка із 90 родин з дітьми малолітнього віку. Вік досліджуваних батьків коливається в межах 40 років, а вік досліджуваних підлітків становить 13-14 років.

Аналізуючи результати дослідження, ми з'ясували, що більшість батьків (76%) є доволі впевненні у собі люди. Але не завжди лідери й не завжди можуть наполягти на своєму. 34% батьків – домінантні, енергійні, також вони полюбують давати іншим поради. Підлітки у таких родинх більше потребують до себе уваги, хоча є досить енергійними (48%). Незначна частина підлітків (32%) прагнуть до незалежності та самовираження.

52% батьків поводять себе досить самовпевнено. Вони схильні до суперництва. Їх діти-підлітки, у свою чергу, є більш егоїстичні (50%), під час суперечок орієнтуються в основному на себе та свої бажання.

Переважає більшість батьків (63%) досить нетерпимі до помилок партнера, вимогливі у ставленні до інших, проявляють скепсис. За схожих обставин їх малолітнє покоління більш агресивне, ніж їхні рідні. Це проявляється у вимогливості до інших, прямолінійності, відкритості, суворій та різкій оцінці оточуючих, схильності в усьому звинувачувати інших, іронічності та роздратованості.

До скептицизму більш схильне молоде покоління (88%), ніж старше (68%). Це проявляється у недовірі, підозрах, ревнощах чи образах, але критичність по відношенню до соціальних явищ та оточуючих людей залежить від ситуації, в якій задіяні ті чи інші члени родини.

Скромність, поступливість, емоційна стриманість, схильність підкорятися та чесність у виконанні своїх обов'язків в основному притаманна незначній частині підлітків (43%), але не всім. Більшість (57%) є емоційно розкутими, не схильні підкорятися та виконувати поставлені перед ними обов'язки. Те саме можна сказати й про їхніх батьків – менша частина з них (44%) є скромними, поступливими, емоційно стриманими, схильними підкорятися та чесно виконувати свої обов'язки, а більшість (76%) – емоційно розкуті, не схильні підкорятися та виконувати поставлені завдання.

Більшість підлітків (72%) довірливі, очікують допомоги та поради, ввічливі по відношенню до оточуючих й лише меншій частині батьків (20%) притаманні такі риси.

Також можна сказати, що більшості підліткам властива несаможиттєвість (42%). Це має вираз у тому, що під час вирішення особистих проблем вони схильні до співпраці, кооперації, гнучкі та компромісні. У них мають місце прояви ініціативного ентузіазму в досягненні групових цілей заради того, щоб відчувати себе в центрі уваги. Загалом такі малолітні комунікативні, проявляють теплоту та дружелюбність у стосунках.

Їхні рідні (47%) теж проявляють ініціативний ентузіазм у досягненні цілей групи, прагнуть допомагати, відчувати себе в центрі уваги, заслужити визнання і любов.

Безкорисливість за певних обставин більш притаманна підліткам (68%), ніж батькам (44 %), але вони швидше прийдуть на допомогу одноліткам. Емансипацію власної думки відстоюють переважно батьки. Вони здатні брати на себе більше відповідальність, ніж підлітки. Хоча схильність до домінування властива як старшому, так і молодшому поколінню.

Результати за методикою Кеннета Томаса (Kenneth Thomas) засвідчили, що 25 % батьків та 27 % підлітків схильні до компромісу під час вирішення певних суперечливих ситуацій. Тобто, сторони намагаються йти на взаємні поступки.

Ідучи на компроміс, батьки намагаються врегулювати розбіжності, вдаючись до взаємних поступок. Але при цьому акцент роблять не на рішенні, яке задовольняє інтереси обох сторін, а на варіанті, сутність якого можна виразити словами: "Ми не можемо повністю виконати свої бажання, отже, необхідно прийти до рішення, з яким кожний з нас міг би погодитися". Це свідчить про те, що батьки мають певні навички у веденні переговорів під час вирішення конфлікту.

Але бувають ситуації, коли батьки поводяться безкомпромісно, вирішуючи конфлікт, вони спрямовані лише на односторонній виграш, на перемогу, задоволення в першу чергу власних інтересів. При цьому у них виникає бажання надавити на партнера, нав'язати свої інтереси, ігноруючи інтереси іншої сторони. Це можна пояснити тим, що старше покоління вважає, що володіє абсолютним правом диктувати свою волю, оскільки забезпечує молодше покоління всім необхідним.

Для 22% підлітків, а також їхнім батькам, притаманна стратегія співробітництва. Завжди й за будь-яких обставин вони намагаються знайти найбільш прийнятне для обох сторін рішення, прагнуть віднайти рівновагу між власною метою та зацікавленістю у реалізації інтересів іншого.

Стратегію суперництва використовують основному батьки (21%), ніж підлітки (10%). Вона характеризується високою схильністю до агресивних дій під час непорозумінь. При цьому помітне прагнення до одностороннього виграшу, до перемоги, задоволення в першу чергу власних інтересів. За такої стратегії особи дуже часто можуть не тільки нав'язувати свої думки, а й ігнорувати інтереси іншої сторони.

Стиль відхилення однаковою мірою притаманний як батькам (16%), так і підліткам (18%) й реалізується, якщо непорозуміння не зачіпає прямих інтересів сторін або наявна проблема не досить важлива для однієї зі сторін.

Стиль пристосування більш притаманний підліткам (23%), ніж батькам (19%). В основному даний стиль властивий особам, які схильні до

конформізму, оскільки, вирішуючи певну ситуацію, вони діють разом з іншою стороною й при цьому не намагаються відстоювати власні інтереси з метою зменшення напруження.

За методикою "Q-сортування" нами виявлено, що і батькам, і підліткам рівною мірою властива тенденція до залежності, яка може свідчити про внутрішнє прагнення індивіда до прийняття групових стандартів та цінностей – соціальних й морально-етичних, частковий конформізм.

Для 78% батьків та їхніх дітей характерною є тенденція до незалежності, тобто переважають не групові, а індивідуальні стандарти, цінності та рішення. Порівнюючи результати, можна сказати, що батьки є більш незалежними та самостійними стосовно своїх рішень у силу власного досвіду, ніж діти.

Для 58% батьків та 73% підлітків має місце тенденція до товариськості, яка свідчить про контактність, прагнення утворювати емоційні зв'язки як у своїй групі, так і за її межами.

Поряд з тим, 42% батькам та підліткам властива тенденція до нетовариськості, про що свідчать небажання утворювати емоційні, дружні зв'язки, певна відстороненість від своєї групи, байдужість. Порівнюючи дані результати, ми бачимо, що підлітки більш товариські та схильні швидше утворювати емоційні зв'язки, ніж батьки, які досить прискіпливо ставляться до групи, в якій знаходяться.

68% підлітків та їхнім батькам притаманна тенденція до боротьби – активне прагнення особистості брати участь в груповому житті, домагатися більш високого статусу в системі міжособистісних взаємин.

На противагу їй тенденція уникнення боротьби показує прагнення відійти від взаємодії, зберегти нейтралітет у групових суперечках, проявити схильність до компромісних рішень; відповідно ця тенденція характерна для 51% підлітків та їхніх рідних.

Загалом, співставляючи результати дослідження, маємо підстави для твердження, що батьки, з позиції власного досвіду, значно частіше ніж малолітні прагнуть до активної участі у груповому житті та міжособистісній взаємодії.

Кожна з цих тенденцій має внутрішню й зовнішню характеристику. Інакше кажучи, залежність, товариськість, боротьба можуть бути істинними та внутрішніми компонентами особистості. А можуть бути й зовнішніми ознаками, бути своєрідною маскою, яка приховує справжнє обличчя людини.

Показники за методикою А. Я. Варга, В. В. Століна свідчать про те, що у матерів виражене позитивне ставлення до дитини (84%). Вони приймають дитину такою, якою вона є, поважають й визнають її індивідуальність, схвалюють її інтереси, підтримують плани, проводять з ним досить багато часу й не шкодують про це.

У батьків (татусів) таке ставлення до дитини дещо занижене. Середні бали за шкалою "кооперація" засвідчують, що у них не досить часто проявляється щирий інтерес до того, що цікавить дитину, вони, можливо, недооцінюють здібності дитини, не завжди заохочують її самостійність та ініціативу, хоча намагаються бути з нею на рівних.

Середні бали за шкалою симбіоз у матерів свідчить про те, що респонденти в основному не встановлюють психологічну дистанцію між собою та дитиною, намагаються завжди бути ближче до неї, задовольняти основні розумні потреби, захистити від неприємностей.

За отриманими результатами у батьків (татусів) можна зробити висновок, що вони, навпаки, встановлюють певну незначну психологічну дистанцію між собою і дитиною, яка може пояснюватися персональною зайнятістю. Наприклад, у забезпеченні матеріального становища родини.

Високі бали за шкалою контроль у батьків засвідчують, що досліджувані поведуться дуже авторитарно по відношенню до дитини, вимагаючи від неї беззастережного послуху й встановлюють суворі дисциплінарні рамки. Намагаються нав'язати дитині свою волю майже в усьому.

Середні бали за цією ж шкалою у матерів, навпаки, засвідчують, що у них контроль за діями дитини дещо обмежений. Тобто, респонденти не завжди контролюють дії власної дитини, даючи їй можливість самостійно приймати рішення за певних обставин.

Висновки. На основі проаналізованих результатів можна зробити висновок, що загалом 80% батьків поведуться дуже авторитарно по відношенню до дитини, вимагаючи від неї беззастережного послуху й задають суворі дисциплінарні рамки. Намагаються нав'язати дитині майже в усьому свою волю.

Батьки та діти-підлітки по-різному вирішують проблеми, у яких вони задіяні. При цьому варто зазначити, що в тотожних обставинах підлітки можуть діяти так само тотожно, як і батьки, тобто копіювати їхню тактику поведінки. Хоча існують певні нюанси. Підлітки є менш досвідченими, а тому більш мінливими. Вони можуть відреагувати на дану ситуацію з агресією, або, навпаки, виявити стійкість у своїх поглядах, небажання поступатися у будь-якому випадку. Продемонструвати впертість, або, навпаки, з легкістю піти на компроміс, виявити лояльність та щирість. Це пояснюється тим, що малолітні ще не зовсім упевнені у вірності власних кроків, тому можуть кидатися у різні крайнощі.

Батьки більш сталі та одноманітні під час вирішення конфліктних проблем. Переважна більшість батьків досить нетерпимі до помилок партнера, вимогливі у ставленні до інших, більш скептичні ніж підлітки. Така поведінка цілком зрозуміла. Її диктують родинні обов'язки: догляд, виховання та матеріальне утримання молодшого покоління.

Була виявлена тотожність у діях оцінки ситуації та виробленні стратегії поведінки у вирішенні конфліктних проблем як у батьків, так і у дітей-підлітків. Спостерігаючи за старшим поколінням, підлітки обговорюють варіанти виходу із наявної ситуації. При цьому вони проявляють більшу довіру до матерів. Останні приймають дитину такою, якою вона є, поважають її визнають її індивідуальність, схвалюють її інтереси, підтримують плани, проводять з ним досить багато часу й не шкодують про це.

Перспективами подальших досліджень із заявленої проблеми може бути дослідження впливу родинних взаємин на стратегію поведінки старших підлітків.

Список використаних джерел

1. Волков Б. С. Психология подростка: Учеб. Пособие. Москва: Пед. общество России, 2001. 160 с.
2. Ковалев С. В. Психология семейных отношений. Москва: Педагогика, 1987. 160 с.
3. Обозов Н. М. Психология межличностных отношений. Киев: Лыбидь, 1990. 193 с.
4. Райс Ф. Психология подросткового и юношеского возраста. Санкт-Петербург: Питер, 2000. 198 с.
5. Рыбалко Е. Ф. Возрастная и дифференциальная психология: Учебное пособие. Ленинград: ИЛГУ, 1990. 278 с.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Volkov B. S. Psihologija podrostka: Ucheb. posobie. M.: Ped. obshhestvo Rossii, 2001. 160 s.
2. Kovalev S. V. Psihologija semejnyh otnoshenij. M.: Pedagogika, 1987. – 160 s.
3. Obozov N. M. Psihologija mezhlichnostnyh otnoshenij. K.: Lybid', 1990. 193 s.
4. Rajs F. Psihologija podrostkovogo i junosheskogo vozrasta. SPB.: Piter, 2000. 198 s.
5. Rybalko E. F. Vozrastnaja i differencial'naja psihologija: Uchebnoe posobie L.: ILGU, 1990. 278 s.

N.F. Babiy Influence of family relations on the strategy of adolescent behavior. The article emphasizes the importance of family relationships in the formation of the strategy of adolescent behaviour. They change with the age of the child. Along with those, he, following relationships in the family circle, learns to build communication links and behavioural strategies with other individuals. This is true for adolescence, as communication with peers occupies a central position in his life.

It is at this age that interest in family relationships takes place. They are a kind of model for building relationships. Contact monitoring leads to an understanding of how adults communicate and what personal qualities they need to have in order for them to be successful, to bring pleasure and to expand the circle of acquaintances. This factor for the child has considerable weight, since communication with peers is central to his life. The ego form and content is also transformed. A lot of things borrowed from adults. Watching the tactics of communication, the teenager determines what needs to be done to establish contact. This sample can be a mother or a father. It all depends on who in the family for a teenager is an authority. Accordingly, his style of communication and copied.

A well-chosen behaviour strategy accelerates the process of building contacts. Helps to find a common language with peers. Significantly enhances his prestige and group status and increases the circle of friends. Accordingly, self-esteem and level of aspirations grows. The teenager becomes popular in his environment and occupies the highest levels in group relationships.

Keywords: *adolescent, adulthood, communication, status, prestige, group, socialization.*

УДК 159.992

О.М. Брик, М.С. Кочаровський

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЛІ ВЕДУЧОГО В СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ТРЕНІНГАХ З ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

О.М. Брик, М.С. Кочаровський. *Деякі аспекти ролі ведучого в соціально-психологічних тренінгах з прийняття рішень. Статтю присвячено дослідженню питання значення та впливу соціально-психологічних тренінгів на вироблення культури прийняття рішень, ролі ведучого тренінгу та конфлікту ведучого з групою в процесі тренінгу на різних його етапах, а також ступеню впливу зазначених чинників на досягнення мети тренінга – підготовки до прийняття рішень.*

У статті зазначається, що під час навчання прийняттю рішень за допомогою соціально-психологічних тренінгів, тренінгова група в контрольованих умовах проходить всі етапи прийняття рішень та має можливість зіткнутися з конфліктами, що пов'язані з процесом прийняття рішень, а також отримує медіацію з боку ведучого групи, з подальшим поясненням прийнятих в процесі тренінгу рішень та пошуком альтернативних шляхів прийняття необхідного рішення задля уникнення або пом'якшення конфліктних ситуацій.

Ключові слова: *соціально-психологічний тренінг, ведучий соціально-психологічного тренінгу, тренінгова група, групова взаємодія, прийняття рішень, конфлікт, психотехніки, комунікативні навички.*

О.М. Брик, М.С. Кочаровський. *Некоторые аспекты роли ведущего социально-психологического тренинга принятия решений. Статья посвящена исследованию проблемы значения и влияния социально-психологических тренингов на выработку культуры принятия решений, роли ведущего тренинга и конфликта ведущего с группой в процессе тренинга на разных его этапах, а также степени влияния указанных факторов на достижение цели тренинга – подготовку к принятию решений.*